

GULLMARNNS VATTENRÅD

MINNESANTECKNINGAR

Möte (nr 8) med Gullmarnns vattenråd (ledningsgruppen)

Tid: 6 mars 2009, 9.00-16.00

Plats: Kommunhuset i Munkedal, Tranefeldt-rummet

Närvarande:

Christer Jansson, LRF Väst
Johan Hagström, Skogsstyrelsen Fyrbodals Distrikt
Ulf Johannesson, Arctic Paper, Munkedals AB
Berit Palmén, Lysekils kommun
Kent Karlsson, Södra Skogsägarna
Lars-Åke Winblad, Munkedals kommun
Kenneth Öhman, Munkedals kommun
Marie Abrahamsson, Munkedals kommun
Karl Edlund, Uddevalla kommun
Helena Carling, Dals Eds kommun
Sara Bergström, Länsstyrelsen Västra Götaland
Ragnar Lagergren, Länsstyrelsen Västra Götaland
Per-Erik Hallin, Göteborgs Stift
Miriam Sannum, Studieförbundet Vuxenskolan
Jan Sandell, Dalslands miljökontor

Mötet inleddes med kaffe – tack Lars-Åke!

1. Välkomna samt val av ordförande och sekreterare för mötet

Lars-Åke och Ulf hälsade alla välkomna till dagens möte.
Ulf valdes till ordförande och Jan till sekreterare för mötet.
Alla närvarande får utkast på minnesanteckningar, för möjlighet att ge synpunkter.
Länsstyrelsen skriver egna anteckningar, för de delar som handlar om remiss-samrådet, som Sara mailar till alla för möjlighet att ge synpunkter.

2. Fastställande av dagordning

Fastställdes, enligt utsänt förslag.

3. Minnesanteckningar från förra mötet: 2008-12-15

Läggs med godkännande till handlingarna.

4. Till arbetsutskott för 2009 utsågs

Ordförande: Ulf Johannesson

Kassör: Lars-Åke Winblad

Övriga: Johan Hagström, Christer Jansson och Jan Sandell

Sekreterarsysslan är vakant. Frågan ställdes då om någon av vattenrådets organisationer kan åta sig uppdraget mot ersättning? Beslöts att alla tar med sig frågan, intresse anmäls till Ulf.

GULLMARNNS VATTENRÅD

5. Vattenmyndighetens (VM) remiss om förvaltningsplan (FP), åtgärdsprogram (ÅP), miljökvalitetsnormer (MKN) och miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Info och diskussion om remiss-materialet

Sara informerar om VM's remiss. Den formella remissen består av 4 rapporter samt en CD-skiva och skickas ut inom kort. På CD-skivan finns även förslag till MKN för respektive huvudavrinningsområde. Materialet finns även på VM's hemsida.

På hemsidan finns också underlagsmaterial till ÅP, för respektive huvudavrinningsområde. Detta underlag ingår inte formellt i ÅP men VM vill ändå ha synpunkter på det.

Färlev älv och Taske å ingår i norra kustområdet.

Vattenrådet har (när detta skrivs) fått 2 ex av det tryckta materialet, inkl CD-skiva. De i vattenrådet som önskar ett exemplar genom vattenrådet meddelar Jan, som vidarebefordrar önskemålen till LST/VM.

Remisstiden är 1/3 – 1/9. Alla kan lämna synpunkter. VM ser helst att synpunkter lämnas via webbenkäten. Beslut kommer sedan att tas senast 22/12 i år i vattendelegationen. Beslutet kan ej överklagas, men t.ex. en kommun kan enligt Sara "lyfta" frågor till regeringen.

Dagens möte är det första av två samrådsmöten som länsstyrelsen har med vattenrådet.

Bl.a följande framfördes vid dagens inledande information och diskussion:

-Formuleringen "behöver" i ÅP är enligt Sara inte lika med skull.

-Johan undrar om reglerna för intrångsersättning för de areella närningarna på gång att ändras? Praxis idag är att mer än 5% intrång eller produktionsbortfall ska ersättas av staten.

-Oklarheter finns, enligt Christer om MKN's juridiska konsekvens vid provning, tillsyn o planläggning av verksamheter. Länsstyrelsen instämmer och har själva efterfrågat vägledning från jurister. Detta utreds centralt för närvarande, enl Sara, och länsstyrelsen återkommer när det finns mer information.

-Vid Ragnars redogörelse beträffande övergödning framkom att bedömningen är gjord utifrån totalfosfor (mest data för den parametern), fiskar, alger, bottendjur, vattenväxter, syrgas och siktdjup. För fosforbetingen har VM utgått från 2 ggr referensvärdet, glappet mellan detta och nuvarande halter ger reduktionsbetingen, på PLC5-områdesnivå (5 områden finns i Örekilsälven). I diskussionen uttrycktes att kunskaperna om orsakerna till fosforläckagen och vilka de viktigaste åtgärderna är, fortfarande är bristfälliga. Kompletterande undersökningar behövs. Vidare ifrågasatte Johan om det stämmer att skogen ger mindre än 1 % av fosforbelastningen. Mycket av fosfor är partikelbunden och kan därmed tillföras vid skogsbruksåtgärder som medför markstörning och partikelläckage. 65% av arealen i avrinningsområdet består av skogsmark. Då en stor del av skogsmarken är kuperad och har jordarter som är känsliga för körning samt är mycket erosionsbenägna är det rimligt att anta att mer än 1% av fosfortillförseln kommer direkt eller indirekt från skogsbruksåtgärder.

-Ragnar berättade att provtagningarna av kiselalger hösten 08 givit intressanta data, tex lite bättre situation för övergödningen i vissa vattendrag.

-Fysisk påverkan har stor betydelse för den ekologiska statusen. Fortfarande finns dock stor brist på kunskap. Generellt föreslås utredningar av många vattenförekomster enligt prioriteringslista, beräknad kostnad 100 tkr/vf. Oklart om dessa pengar finns.

-Stor skillnad finns i kostnadseffektivitet mellan olika föreslagna åtgärder, tex enskilda avlopp är en relativt dyr åtgärd beträffande fosfor.

Saras och Ragnars presentationer idag kan vi använda för info tex i våra egna organisationer, filerna ligger (nu) på vattenrådets hemsida (i mappen presentationer). Det kommer också att finnas en generell presentation kopplat till samrådsmaterialet på vattenmyndigheternas hemsida.

Hur lägger vi upp arbetet med remissen

Först gick vi laget runt om vilka förväntningar och farhågor vi har inför samrådet och samverkan runt remissen, och bl.a. framkom följande:

GULLMARNNS VATTENRÅD

Svårt att få till en aktiv samverkan lokalt, när personella resurser saknas (som jämförelse har man på Gotland en miljökommunikatör). Vad kommer det åtgärderna att kosta? Och vem ska betala? Skogen verkar inte spela någon roll! (- Försurning, körskador, kvicksilver ?)

Förslagen är dåligt förankrade. Det blir kanske bra om 5-10 år, men vilket engagemang kan vi åstadkomma nu? MKN's konsekvenser, delvis dåligt underbyggda. Hur förankra i kommunerna, hos politiker och tjänstemän? Svårt att tränga in i materialet? Hur presenterar vi det så att folk känner sig berörda? Hur nå ut lokalt?

Vi behöver vända tanken. Ett känslomässigt engagemang krävs också, för ett ändrat beteende. Vad kan den enskilde göra? Frågorna kanske kan få tas upp på andra möten under våren? Bra att visa förbättringar som har åstadkommit i avrinningsområdet och berätta om planerade åtgärder. Hur presentera materialet på lokal samverkan? Kan vi fånga in synpunkter på vattenförekomstnivå? På lång sikt har vi goda förhoppningar.

Sedan diskuterade vi tidplan för vattenrådets yttrande i relation till yttrandena från respektive medlemsorganisation i vattenrådet.

Besluts: Var och en av oss informerar om och diskuterar remissen i den egna organisationen och tar med synpunkter till vattenrådets nästa möte 18/5. Om vattenrådet då formulerar ett yttrande så kan det vara ett underlag för medlemsorganisationernas yttranden.

6. Information och samverkan under våren

För allmän info kommer Vattenmyndigheten att hålla möten på fem platser i distriktet under tiden 17-31 mars, bl.a i Vänersborg 27/3 och i Göteborg 30/3.

Vad kan vattenrådet bidra med för kompletterande lokala samverkansinsatser?

Besluts att vi försöker genomföra följande aktiviteter:

*Information och diskussion inom vattenrådets deltagande organisationer.

*Information i kommunala infotidningar till hushållen.

*Utställning om remissen tex på medborgarkontor, bibliotek och kommunkontor. Sara lovade kolla och återkomma om vilket material som LST kan bidra med (gärna faktablad och kartor, generellt och huvudavrinningsområdesvis).

*Bussresa i vårt avrinningsområde för intresserade personer (se punkt 7 nedan)

7. Planering av studieresa i vårt avrinningsområde

Besluts att vattenrådet ordnar en studieresa med buss i Gullmarns avrinningsområde, för intresserade personer (observatörsguppen med flera), den **4 juni i år**. Med syfte att studera problem och lösningar och även diskutera remissen.

Exempel på saker vi kan titta på är laxtrappor, vandringshinder, kraftstationer, biotopvård i vatten (tex norra Valboån), våtmarker, skyddszoner, skogsbruk och enskilda avlopp.

Vattenrådet inklusive länsstyrelsen medverkar som arrangörer.

Förslag till platser att besöka meddelas Johan, som planerar resan tillsammans med övriga. Johan kallar lämpliga till planeringsmöte vid behov.

Vuxenskolan kan eventuellt hjälpa till med administration, Miriam kollar upp.

8. Ekonomi

2008: Lars-Åke redovisar att 45 tkr av Lst-bdragen från 2007-2008 fanns kvar vid årsskiftet. Dessa pengar är överförda till i år. Årsredovisning ska lämnas till LST senast 090401.

2009: Länsstyrelsen kan ge samma grundbidrag till vattenrådet som 2008 (45 tkr). Dessutom kan 15 tkr ges för särskilda samverkansinsatser, tex studieresor.

Besluts: Lars-Åke och Jan får i uppdrag att redovisa 2008 års verksamhet till LST samt ansöka om bidrag för 2009.

GULLMARNNS VATTENRÅD

Särskilda projektpengar: Möjlighet finns att ansöka om pengar hos Lst/VM för särskilda projekt.

Johan undrar om vattenrådet ställer sig bakom en ansökan till praktiska åtgärder i ett projekt som är planerat av Skogsstyrelsen. Projektet handlar om att iordningsställa ett demonstrationsområde för att kunna förevisa ett vattenvårdsanpassat skogsbruk.

Beslöts: Johan skriver ihop ett underlag/förslag till nästa möte.

(Efter mötet har arbetsutskottet, med anledning av regeringens havsproposition, inlett en dialog med länsstyrelsen (Sara) om möjligheterna att få medel för att närmare utreda fosforproblematiken i vårt avrinningsområde. Mer om det på nästa möte.)

9. Gullmarns vattenråds hemsida

Vattenrådet behöver ha en kontaktperson som till Mikael Dalman, Sportfiskarna i Luleå, kan leverera material som vi vill ha in på vår hemsida.

Beslöts: Karl kollar om någon på Uddevalla kommun kan ta på sig att vara kontaktperson. (Karl har efter mötet meddelat att han åtar sig uppdraget som kontaktperson för hemsidan under 2009.)

10. Arbetsgrupper och observatörgruppen

Beslöts: Berit skickar info om remissen till observatörgruppen.

Behovet av arbetsgrupper funderar vi på under våren och tar upp på nästa möte.

11. Rapporter och information:

Information från Vattenmyndigheten

Ett forum kopplat till webbportalen www.vattenorganisationer.se finns på adressen: <http://forum.vattenorganisationer.se/>

12. Nästa möte

Beslöts: att nästa möte i vattenrådets ledningsgrupp hålls den **18 maj, kl 9.00 (heldag)**, i Munkedal, på Arctic Paper eller på kommunkontoret.

MINNESANTECKNINGAR (justerade efter möte 25 aug. 2009)

Möte (nr 9) med Gullmarns vattenråd (ledningsgruppen)

Plats: Arctic Paper AB i Munkedal

Tid: 18 maj 2009, kl. 9.00 – 13.00

Närvarande: Peo Johansson, Färgelanda kommun (t.o.m. punkt 5)

Lars-Åke Winblad, Munkedals kommun

Ulf Johansson, Arctic Paper

Johan Hagström, Skogstyrelsen Fyrbodals distrikt

Jan Sandell, Dalslands miljökontor

Christer Jansson, LRF Väst

Sara Bergström, Länsstyrelsen Västra Götaland

Marie Abrahamsson, Munkedals kommun

Berit Palmén, Lysekils kommun,

Helena Carling, Dals-Eds kommun

Inger Olsson, Studieförbundet Vuxenskolan

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet

Till ordförande för mötet valdes Ulf Johansson.

Till sekreterare för mötet valdes Helena Carling.

2. Fastställande av dagordning

Den föreslagna dagordningen justerades och godkändes.

3. Minnesanteckningar från förra mötet: 2009-03-06

Läggs med godkännande till handlingarna.

4. Sekreterarfunktionen 2009

Jan Sandell har hittills varit sekreterare. Vi är en ideellt arbetande organisation – vi lägger vår egen tid på detta och ingen av deltagarna i ledningsgruppen är beredd att vara sekreterare. Det har undersökts om man skulle kunna lägga ut sekreterarfunktionen på någon annan i kommunerna. Dock utan resultat.

Ett alternativ är att man hittar en sekreterarresurs tillsammans för flera vattenråd. Enligt uppgift avser en Uddevalla-politiker att ta initiativ till ett gemensamt kansli för vattenråden i Fyrbodals, som skulle kunna placeras på Fyrbodals kansli. Idén är intressant och kanske kan de medel vattenråden får från Vattenmyndigheten användas för att finansiera en sådan funktion (tjänst).

Gullmarns vattenrådet har begränsade resurser, men det borde vara möjligt att betala ersättning för sekreterarfunktionen. Studieförbundet Vuxenskolan (SV) kan erbjuda sekreterarhjälp för att lösa frågan den närmaste tiden.

Vattenrådet behöver dels någon som kan vara med i arbetet med att förbereda möten (upprätta dagordning och skicka kallelse), dels någon som kan vara med vid varje möte och skriva minnesanteckningar. Jan Sandell tar fram ett förfrågningsunderlag som ytterligare preciserar vad vattenrådet behöver hjälp med. Upplägget måste bygga på att Gullmarns vattenråd inte är arbetsgivare. Förfrågningsunderlaget sänds till SV som utifrån detta presenterar en offert.

Beslöts att vattenrådet delegerar till Ulf Johansson att fatta beslut om att anta offerten.

5. Vattenmyndighetens remiss

a) Laget runt om hur remissarbetet går i våra respektive organisationer samt inspel från Sara, Länsstyrelsen

Christer: Man har försökt kommunicera materialet till medlemmar. Det är svårt för både experter och lekmän. Svårt att se vilka konsekvenser det blir. LRF har en del systemkritik – det är fel att Vattendelegationen ska ta dessa beslut. De politiska avvägningar som ska göras måste det fattas beslut om i ett politiskt forum, som regeringen. Det saknas också konsekvensbeskrivningar. Svårt att tolka miljö kvalitetsnormerna (MKN). Vilken rättsverkan får de? Man frågar om rättsverkan för MKN inträder först vid året för måluppfyllelse (år 2015 eller 2021), medan försämringskravet tycks gälla direkt. Skallkraven – vad kommer de att leda till i kommunernas arbete med tillsyn t.ex. Betingen kring minskade nivåer av fosfor är relevanta i vissa fall, i andra inte.

Sara: Det finns inga sanktionsmöjligheter för Vattenmyndigheten.

Miljöbalksbestämmelserna som ju miljö kvalitetsnormerna förs in i blir styrande för myndigheter och de sanktionsmöjligheter som finns där finns. Det är också så att de framflyttade målen till 2021 gäller vissa parametrar i underlagsmaterialet. Även om man fastställer datum för när MKN ska gälla blir det i prövande instans en tolkning av hur normen ska bedömas i förhållande till det framtagna underlagsmaterialet.

Marie Abrahamsson, Munkedal: Munkedal, Lysekil och Strömstads miljöinspektörer har diskuterat tillsammans och har en del gemensamma synpunkter. I Munkedals kommun har man på VA-sidan kontakt med Svenskt Vatten som gör ett yttrande. Plansidan är inte så involverad ännu. Remissyttrandet tas först upp i miljö- och byggnadsnämnden för att sedan gå vidare till kommunstyrelsen.

Lars-Åke: Det är oklart vad man egentligen vill ha svar på. Det handlar om både principer på en hög nivå och synpunkter på detaljnivå om enskilda vattenförekomster. Det är därför svårt ta fram ett remissvar. Dessutom är Munkedal är även involverade i Kustvattenvårdsförbundet och i Enningdalsälvens vattenråd.

Sara: Statusklassningarna är förslag och de kan man fortfarande ha synpunkter på. Man kommer kanske inte att slå fast statusklassningarna. VISS är levande, liksom underlagsmaterialet. Det är bra. Åtgärdsprogrammet är dirigerande då inga sanktioner finns. De åtgärder som redovisas kan ersättas med andra om de får samma effekt.

Berit: I Lysekil ligger det fortfarande på tjänstemannanivå. Ett skrivet förslag till remissvar ska till miljö- och byggnadsnämnden och sedan vidare till kommunstyrelsen.

Johan: Det känns luddigt med MKN som ska få så stor betydelse. Skogsbruket missas överlag i materialet beroende på att de utvalda vattenförekomsterna ofta inte når upp i skogsområdena. Detta gör det svårt att arbeta utanför de förekomster som redovisats. Är avgränsningen praktisk eller för vattnets bästa? Skogsbrukets påverkan på vattnet definierar Skogsstyrelsen som att det gäller både strandzonen och alla små vattendrag ute i skogarna där den egentliga påverkan sker. Det saknas dock forskning på området.

Sara: Instämmer i att man inte har fått med skogsbruket. De parametrar som ska ligga till grund för statusklassningen speglar inte den påverkan skogsbruket kan ge. De kan behöva utvecklas.

Berit: Det finns ingen redovisning för hur stort påverkansområde en vattenförekomst ska ta hänsyn till.

Lars-Åke: Det borde finnas en skrivning om att man ska ta hänsyn till alla vatten i avrinningsområdet (ARO) – inte bara de utpekade vattenförekomsterna

Sara: Det är självklart att man ska ta hänsyn till vad som görs och inte i hela ARO när det gäller påverkan/åtgärder.

Jan: Ekologisk status byggs upp av många parametrar. Skälen till att en vattenförekomst klassas ner kan vara väldigt olika. Det skulle behövas kartor för respektive underlagsparameter. Har man förutsett den administration (byråkrati) som behövs för att hantera dessa frågor vid myndighetsutövning (prövningar, tillsyn, planering)?

Sara: VISS finns och Vattenkartan ska förbättras. Byråkratin är inte konsekvensbedömd.

Jan: Yttrande förbereds nu i Dals-Ed, Bengtsfors, Färgelanda och Melleruds kommuner samt Dalslands miljönämnd. En fråga är vilken nivå man ska yttra sig på. Det finns 246 vattenförekomster i dessa kommuner. Vi har läst och försökt överblicka den ekologiska statusen för dessa områden. Det fattas mycket kunskap. Många gånger bygger klassningen på antaganden och indikationer. Man vet inte tillräckligt. Det måste satsas pengar på att fylla de här kunskapsluckorna. Det behövs undersökningsinsatser om man ska bli trovärdig när det gäller att basera miljökvalitetsnormerna på fakta. Det känns tveksamt med MKN som mål i systemet. Är det moget för detta när vi inte har säker kunskap. Man kan arbeta med miljömål istället.

Sara: Vattendirektivet ställer ej krav på MKN (det räcker med miljömål – det har många länder) men Vattenförvaltningsförordningen som reglerar Vattenmyndighetens arbete säger att MKN ska fastställas. Det finns dock en viss otydlighet i lagtexten. Det finns en öppning där man talar om kvalitetskrav och inte MKN. Vi vet inte vad som händer. Det kan finnas ett utrymme i lagtexten att inte slå fast miljökvalitetsnormer. I tilläggsdirektivet med farliga ämnen ställs heller ej krav på MKN. Målen ska dock klaras oavsett vilken juridisk väg man väljer vid implementeringen av direktiven.

Jan: Andra frågor som vi skriver om i förslagen till yttranden är tex vattenrådets roll, recipientkontrollen, grundvattenfrågor, miljögifter, försurning och synpunkter på enskilda vattenförekomster. Dessutom tittar vi på de förslag till åtgärder som berör kommunerna.

Sara: När det gäller grundvatten är det värdefulla områden som pekats ut – samma som används i miljömålsarbetet. Generellt blir det stora isälvsavlagringar då dessa har stora uttagsmöjligheter. Detta skulle kunna vara underlag för riksintresseutpekanden. I tätbebyggda områden kan områden med lägre uttagskapacitet ha kommit med, då de är viktiga att skydda.

Jan: Begreppet vatten- och avloppsplaner är nytt och man ställer sig frågande till vad det är? Det är också lite otydligt vad man menar med kommunernas planering? Vi tolkar det som att översiktsplanen är viktig. Kan kommunerna jobba med gemensamma planeringsunderlag för vatten? På miljönämndens bord ligger tillsyn och prövning. När det gäller tillsyn på jordbruket saknas det tillsynsvägledning från Länsstyrelsen om hur kommunerna ska arbeta. Ska man kan arbeta både med förordningen om miljöhänsyn i jordbruket och de s.k. allmänna hänsynsreglerna. Vidare är det knappast rimligt att i en kommun ställa krav på en åtgärd som man i en annan kommun får bidrag för att göra. En regional tillsynsvägledning behövs även för enskilda avlopp, hygien och recipientpåverkan är nu viktigast men hur breddar man till ett kretsloppstänkande?

Sara: Begreppet vatten- och avloppsplaner är oklart. De åtgärder som redovisas är framtagna på nationell nivå. Det är viktigt att framföra att förtydligande behövs.

Johan: Kalkning är en åtgärd. Räcker nuvarande kalkning eller måste den utökas?

Sara: De sjöar som kan kalkas (av tekniska skäl) kalkas i Västra Götaland. I åtgärdsförslagen föreslås dock att ytterligare sjöar kalkas – t.ex. Stora Tresticklan i nationalparken.

b) Information från Länsstyrelsen / Vattenmyndigheten

Sara redovisar miljö kvalitetsnormernas juridiska status.

Miljö kvalitetsnormen bestämmer vilken status en viss vattenförekomst skall ha vid en viss tid och är rättsligt bindande. MKN får juridisk verkan först i december 2009.

Dotterdirektivet för prioriterade ämnen 2008/105/EG skall vara implementerat senast juni 2010. Ej ännu implementerat i Sverige. Ambitionen är att den är klar till årsskiftet 2009/2010 och att föreskrifter kommer första halvåret 2010.

Åtgärderna i Åtgärdsprogrammet ska vara påbörjade 2012, men kan påbörjas direkt.

MKN är juridiskt bindande för Sverige som medlemsstat i förhållande till EU och för myndigheter och kommuner som ska tillämpa dem.

Sverige kan dömas för fördragsbrott i EG-domstolen om vi ej uppnår våra normer. Vi har anmälts för fördragsbrott för att ej ha uppfyllt MKN för luft.

MKN har endast en indirekt effekt gentemot verksamhetsutövare och enskilda. Brist på sanktionsmöjligheter – det finns inga. Så ska det vara enligt EU, men det är ej implementerat i Sverige.

Underlagsmaterialet kompletterar normen.

MKN finns i 5 kap 2§ i MB. De är av olika typer och Vattendirektivets MKN hör till typen andra EG-rättsliga kvalitetsnormer. Trots olika form är de lika bindande.

Myndigheter och kommuner ska säkerställa att MKN uppfylls vid

- Tillåtlighet
- Vid tillsyn
- I föreskrifter
- Vid planering och planläggning och bygglov

Vid tillståndsprovning enligt MB ska tillstånd ej ges om MKN överträds. Undantag kan göras om kompensationsåtgärder kan utföras. Man kan ge gemensamma villkor för flera verksamhetsåtgärder.

Naturvårdsverket har begärt att åtgärdsprogrammen ska revideras per vattenmyndighet och att de ska revideras om två år. Man menar att det handlar om risk för bristande konsekvensbeskrivning.

Prövning enligt MB:

Om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en MKN överträds så är det möjligt att ompröva tillståndet. Nya villkor får dock inte medföra sådana ingripandevillkor att verksamheten inte längre kan bedrivas eller avsevärt försvåras.

Även vid tillsyn ska man förhålla sig till MKN. Det är också grund för att initiera tillsyn.

Hänsynsreglerna i 2 kap MB gäller om det inte är orimligt att uppfylla dem. Man ska väga nytta mot kostnad. Avvägning får inte medföra att en MKN åsidosätts.

MKN för luft har gjort att detaljplaner har kunnat antas med hänvisning till att andra åtgärder har genomförts (ex. höga hus i Stockholm med skäl att tullar infördes).

Byte av torrtoa till vattentoa på Värmdö avslogs med hänsyn till att följderna som skulle bli om alla bytte.

Alla enskilda avlopp kommer att behöva provas i förhållande till MKN.

Prövning enligt 12 kap PBL:

Länsstyrelsen prövar om vi antar en plan som inte tar hänsyn till MKN (12 kap 1 och 2 §§ PBL).

Länsstyrelsen eller regeringen får besluta att prövning även ska kunna ske av bygglovsbeslut och förhandsbesked inom ett visst område (förprovning 12 kap 4§ PBL).

Miljö kvalitetsnormerna ska tillämpas när de är fastställda. D.v.s. från år 2010. När tidsfristerna har förlängts betyder det att man vill ha en mer detaljerad bild av problemen. Fristen gäller det proaktiva arbetet. I tillsyn ska det gälla direkt.

c) Gemensamt yttrande från Gullmarns vattenråd

För att underlätta remisskrivandet överenskomms att alla på frivillig basis gärna delger övriga i vattenrådet sitt arbetsmaterial och sina färdiga remisser.

Några förslag på gemensamma synpunkter är:

- skogens små vattenförekomster saknas
- tidpunkten – för kort tid att förankra och sätta sig in i materialet
- bristande kunskapsunderlag
- principfrågan om MKNér

Vattenmyndigheten förväntar sig inte att vattenrådet yttrar sig. Men enligt Sara uppfattar myndigheten det som viktigt yttrande om det kommer.

Beslut: Vi tar del av varandras yttrande och har ett möte i augusti för att se om det går att få fram ett gemensamt yttrande av det som är gemensamma nämnare för alla i vattenrådet. Detta förfarande göra att vi inte behöver gå tillbaka och förankra yttrandet i respektive organisationer. Arbetsutskottet förbereder ett gemensamt yttrande.

6. Lokal samverkan

Bussresan 4 juni

Hittills har knappt 20 personer anmält sig till vattenrådets resa. Till detta kommer Länsstyrelsen. Det går bra att försöka få in fler anmälningar. Bussen avslutar med att gå direkt från Dagsholm till Ed, för att alla ska slippa åka runt så mycket. Munkedal ordnar en transport från Färgelanda till Munkedal. Munkedal ordnar också kaffe och macka vid Kärsjön.

Helena går på i Ed och tar hand om att kolla att alla kommer med.

Sara tar med olika experter från Länsstyrelsen om det går, samt faktablad och underlagsmaterial (inklusive karta) för Örekilsälven.

Fredag 29 maj är sista dag för kompletterande anmälningar till Studieförbundet Vuxenskolan.

Studieförbundet Vuxenskolan skickar pressinfo till Dalslänningen, Bohuslänningen, Lysekilsposten, Västerbygden, Tidningen Land och Radio Väst. Johan Hagström tar emot telefonsamtal om detta.

Skylt till bussfönstret ska göras där det står Gullmarns vattenråd.

Andra aktiviteter

Faktablad och posters för remissförfarandet har inte tagits fram. Det var sagt så men Sara vet inte varför det inte har gjorts. Man skulle kunna ha haft en utställning i medborgarkontor och dylikt om det fanns material. Vattenrådet har inte resurser att ta fram eget material.

Jan berättar att det gjordes två videofilmer från det tidigare våtmarksprojekteter och delar av bildmaterialet skulle kanske kunna användas igen om vattenrådet skulle vilja göra en ny film.

7. Ekonomi

a) Redovisning för 2008 till Länsstyrelsen

Lars-Åke redovisar skrivelse till Vattenmyndigheten med redovisning av verksamheten 2008 och begäran om utbetalning av slutdelen av bidraget för 2008 (11 250 kr), vilket har beviljats.

b) Ansökan om grundbidrag 2009

Lars-Åke redovisar skrivelse till Vattenmyndigheten med ansökan om medel för verksamhet 2009. Vattenmyndigheten har beviljat och utbetalat 45 000 kr (75 % av årsbidraget om 60 000 kr).

c) Fakturaadress och märkning av fakturor

Lars-Åke påpekar vikten av att fakturor är märkta med rätt adress och ansvarsnummer:

Munkedals kommun
Leverantörsfakturaservice
R044
Fack 440001
106 54 Stockholm

Som referens ska ansvarsnumret 114 och att det avser Gullmarns vattenråd anges.

d) Ansökan om fördjupad undersökning om fosforläckage

Sara berättar att Vattenmyndigheten har en del pengar för åtgärdsinriktade projekt. Man skulle kunna avsätta 200 000 – 300 000 kronor under 2009 för att se på orsakerna till fosforläckaget till vattendragen. Det behövs mer detaljerade kunskaper. Sedan kommer pengar till Lokalt vattenvårdsarbete (LOVA) som vattenrådet troligen kan söka ur. Pengar kan fås om annan finansiering också finns 50 %. Även kommuner kan söka pengar. Kanske kan man inom ramen för pengar från Vattenmyndigheten göra en ansökan om LOVA-pengar för att få mer resurser?

Ska det vara ett forskningsprojekt eller vad? Vi kanske kan samarbeta med Bioforsk (Norge) eller Dansk hydrologisk institut som båda har modelleringsverktyg för näringsämnesläckage. Man arbetar med lutningsgrad och erosionskoefficienter. Även SGU och SLU arbetar med fosforläckage. Man vill gärna samarbeta med andra.

Man kanske kan använda SGU och SLU för att skapa ett uppdragsunderlag så att man kan handla upp en modell. Det finns även någon som forskar och har önskemål om att ha med ett aro i Bohuslän i sitt forskningsprojekt.

Syftet skulle vara att följa vattnets väg från längst upp i avrinningsområdet och neråt med fokus på fosfor. Elin på Länsstyrelsen skulle kanske kunna hjälpa till med att göra en mer detaljerad projektbeskrivning.

Beslutat: Sara kollar detta och återkommer med förslag på upplägg.

8. Arbetsgrupper och observatörsgruppen

Har vi ett behov av arbetsgrupper för vissa temaområden? Vi hänskjuter frågan till nästa möte.

9. Nästa möte

19 augusti kl.13 i Uddevalla, på Skogsstyrelsen, för arbetsutskottet.

25 augusti kl.9:00 på Färgelanda kommunkontor, för hela vattenrådet. Mötet avslutas med lunch.

10. Övrig fråga

En logga för vattenrådet behövs. Ska vi be någon göra eller ska vi göra själva?

Ulf kollar med marknadssidan på Arctic Paper om de vet någon. Andra kan gärna kolla också.

Minnesanteckningar från ledningsgruppsmöte med Gullmarns Vattenråd (GVR) 25 augusti 2009 i Färgelanda kommunhus

Närvarande:

Ulf Johannesson, Arctic Paper
Christer Jansson, LRF Väst
Lars Åke Winblad, Munkedals kommun
Jan Sandell, Dalslands miljökontor
Kent Karlsson, Södra skogsägarna
Johan Hagström, Skogsstyrelsen, Fyrbodals distrikt
Helena Carling, Dals- Eds och Färgelanda kommuner
Berit Palmén, Lysekils kommun
Marie Abrahamsson, Munkedals kommun
Miriam Sannum, Studieförbundet Vuxenskolan

Val av ordförande och sekreterare för mötet

Ulf Johannesson, ordf.
Miriam Sannum, sekr.

Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställs

Info sekreterarfrågan

Sekreterartjänsten köps av SV (350:-/tim. inkl alla resor. Sammanlagt uppskattas detta medföra en kostnad på 13 – 18 000:- per år. Kostnaden faktureras Munkedals kommun, Leverantörsfakturaservice, R044, Fack 440001, 106 54 Stockholm
På fakturan anges som ref. ansvarsnumret är 114 och att det avser Gullmarns vattenråd.

Minnesanteckningar från förra mötet

Frågan om ev. kansliresurs på längre sikt togs upp. En sådan resurs bör i sådana fall koordineras med andra vattenråd i området (tex Bohuskustens) och Vattenmyndigheten. Vid ett info- möte i Stenungssund för ca. ett år sedan argumenterade vissa politiker för en lösare sammansatt organisation, medan andra påtalade behov av en tydligare struktur med t.ex. en kansliresurs. Ev. skulle vattenråden i tex FyrBoDals- området kunna träffas under det kommande året för att diskutera frågan. Vem tar initiativ till en sådan träff? Ska GVR göra det? Alternativt kan vi föreslå länsstyrelsen att ge utrymme under kommande vattenrådsdagar för sådana diskussioner.

Det är vanligt att det finns både vattenvårdsförbund och vattenråd för ett huvudavrinningsområde. GVR omfattar hela Gullmarns tillrinningsområde, men viss oklarhet råder när det gäller de marina frågorna i fjorden, bl.a. för Arctic Papers del. Dialog kan behövas med Bohuskustens vattenråd. (I Enningsdalsälven drar man vattenrådsgränsen några km ut i Idefjorden, det område som tydligast påverkas av tillrinningen.) Möjligen kan det vara bra att på sikt enas kring en princip angående gränsen mellan vattendrag och havsmiljö. Fiskeriverkets förordning kring fiske gör en tydlig definition av gränser mellan vattendrag och havsmiljö (map fiske). Här dras gränsen vid mynningsuddarna.

SMHI's hydrologiska modell för Gullmarn bör kunna vara till hjälp vid en sådan avgränsning.

I dagsläget ingår de områden som har mindre vattendrag/diken som mynnar direkt i Gullmarn, i GVR. Om man drar gränsen direkt vid Örekilsälvens utlopp faller dessa områden bort. Man kan även bibehålla nuvarande gräns där Gullmarns mynnar i havet (vid Lysekil), men det är viktigt att det inte blir dubbelarbete med Bohuskustens vattenråd.

Logga

Ulf har haft kontakt med Per Tannergård på företaget GRANNEN i Göteborg. Han tar 10.000:- exklusive moms för att ta fram en logotyp. I det ingår även arbete med att ta fram ett visitkort och en enklare brevmall i word. Ytterligare dokument som fakturamallar, korrespondanskort etc. gör han för löpande timarvode (600:-/tim). Tryckkostnad tillkommer (han jag tar in offerter med två förslag på offset/digitaltryck).

Per börjar med att diskutera med GVR för att få en uppfattning om vad vi vill ha (färg, form och känsla). Därifrån gör han några förslag som vi får välja bland. Om något förslag faller i smaken så fortgår arbetet utifrån det till vi är nöjda med resultatet.

Vattenrådets ekonomi

Lars Åke redogjorde för ekonomin. Det sammantagna statsbidrag uppgår till 101 381:- Kostnader under året uppgår hittills till 10 376:- vilket innebär att det finns 91 005:- på kontot i dagsläget (före lunch:-).

De pengar vi får från vattenmyndigheten har kan inte användas till direkta åtgärder; de är öronmärkta för informations- och administrationsaktiviteter såsom studieresan. Det finns dock möjlighet att söka pengar (LOVA – lokala vattenvårdsåtgärder) ffa för åtgärder mot övergödning (ansökan skall vara inne senast 1 december). Kanske kan en studieresa ligga under hösten för att ge inspiration att genomföra åtgärder och söka LOVA- pengar.

Pengarna vi har skulle kunna användas för att sponsra studieresor för skolelever. En rimlig nivå kan vara att erbjuda varje kommun inom området en eller två resor. GVR kan också i viss utsträckning bidra med information på olika besöksmål. Begränsas till en eller två bussresor per kommun, företrädesvis högstadium/gymnasium/folkhögskola där vi bekostar bussen (sammanlagt max 10 st.). Om intresset blir väldigt stort kan vi sannolikt vända oss till lst. och äska mera medel. Se vidare under punkt arbetsgrupper.

Övriga rapporter och info

GVR upplever ett behov av en enkel, grundläggande och vardagsanknuten broschyr som knyter an till vattendirektivet. En sådan kan tas fram i samarbete med lst, andra VR och ffa Vattenmyndigheten. Broschyren kan vara dels generell och gemensam för alla VR samt specifik med kartor och annat för respektive område. En sådan broschyr är t.ex. bra att kunna dela ut vid studieresor och andra informationsaktiviteter. Se vidare under punkten arbetsgrupper.

Svar från vattenrådet på vattenmyndighetens remiss om åtgärdsprogram m.m.

Au gick den 19/8 igenom remissvaren från kommunerna, LRF, skogsindustrierna mm, på vattenmyndighetens stora remiss. Sammanfattningsvis kom Au fram till förslaget att Gullmarns vattenråd skulle lämna kortfattade egna synpunkter och tog fram ett utkast. Detta diskuterades och kompletterades på dagens möte som enades om avge följande synpunkter från Gullmarns vattenråd:

-Vattenrådet vill inledningsvis hänvisa till de yttranden som vattenrådets medlemmar har avgivit till Vattenmyndigheten. Dessa yttranden utgör huvuddelen av svaren från vattenrådet och utgör medlemmarnas politiskt och på annat sätt förankrade synpunkter. Utöver detta vill vattenrådet särskilt betona följande punkter:

-Kunskapsunderlaget är bristfälligt för många vattenförekomster och staten har ett ansvar för att detta förbättras.

-Ökade kunskaper behövs även om situationen i de många icke klassificerade vattnen och deras betydelse för en bra vattenstatus i hela avrinningsområdet.

-Miljökvalitetsnormerna (MKN) bör istället uttryckas som miljömål, på grund av det bristande bedömningsunderlaget och de juridiska konsekvenserna som MKN skulle få.

-Finansieringen av åtgärdsprogrammet är oklar.

-Det finns en brist på helhetsansvar i nuvarande vattenförvaltning och möjlighet att göra avvägningar mellan motstående intressen.

-Analysen är bristfällig beträffande konsekvenserna för olika aktörer av åtgärdsförslagen .

-Åtgärdsförslagen är framtagna utan dialog med berörda aktörer.

-Det krävs väsentligt ökade resurser till lokalt informations- och attitydarbete, t.ex. genom vattenrådet.

-Avslutningsvis ser vattenrådet mycket positivt på erfarenheten av att samverka kring dessa frågor. Om staten ställer resurser, ekonomiska och personella, till vattenrådets förfogande, så finns här en stor potentiell möjlighet att genom gruppens sammansättning nå betydande resultat på vattenkvaliteten inom området i framtiden.

Rapport från studieresan 4 juni 2009

Studieresan flöt på bra. Det var ett brett upplagt program med bred representation bland deltagarna. Positivt att Vattenmyndigheten var med. Resan verkade mycket uppskattad av de deltagarna; det var kul, trevligt och lärorikt + vackert väder – ett väldigt bra upplägg! Antalet deltagare (ca. 30 st.) var en lagom stor grupp för att få livliga diskussioner. Konkret och jordnära – dessa frågor blir lätt abstrakta i andra sammanhang. Studieresan skulle kunna upprepas, vi skulle kunna göra en ”favorit i repris” eftersom vi har ekonomi till det. GVR kan också göra en helt ny resa med nya punkter på programmet. Lämplig tidpunkt kan vara då det fattats vissa beslut. I ett sådant läge kan man lägga in längre lunchstopp med utrymme för att diskutera en viss fråga. Vi fick förfrågningar från några Lysekilslärare om att göra en motsvarande resa för elever.

(Se vidare punkten arbetsgrupper)

Förslag till projektplan för fosforprojekt i Örekilsälvens avrinningsområde (1st. har tagit fram underlag)

Se anteckningar från eftermiddagen längre ner i dok.

Fråga om inbjudan till observatörsgruppen

Observationsgruppen inbjuds till nästa ledningsgruppsmöte. Observationsgruppen tillsänds även GVR:s minnesanteckningar.

Fråga om behov av arbetsgrupper

Kommunikationsgrupp:

En prioriterad aktivitet är att erbjuda studieresor för skolklasser på temat sötvatten i Gullmarns avrinningsområde. Frågan lyfts med skolchefen i respektive kommun för att denne i sin tur kan lyfta frågan vid rektorsmöte o. dyl. för spridning till skolorna. Representanter från kommuner ansvarar för spridning i respektive kommun. De klasser som visar på ett bra program för resan kan beviljas pengar till buss av GVR. Vi kan också tipsa om lämpliga och kunniga personer för skolorna att kontakta.

GVR:s sekreterare skriver ihop ett A4 med information om möjligheten till studieresa samt kontaktuppgifter till VR. Skolor/klasser lämnar intresseanmälan och förslag till program. Därefter väljer VR ut klasser samt erbjuder föreläsning/info där det passar i respektive program. Frågan om ersättning för sådana insatser diskuterades.

Gruppen består av:

Johan Hagström

Karin Blomstrand/Miriam Sannum (kan ta emot anmälningar, boka bussar mm.)

.....

VR kommer att ta initiativ till fortsatta diskussioner med länsstyrelsen angående framtagande och finansiering av enkel informationsbroschyr. (Se vidare anteckningar från eftermiddagen)

Tid och plats för nästa möte

Förslagsvis hålls nästa möte på Marina stationen (f.d Kristineberg). Ulf åtar sig att undersöka möjliga datum för möte (november alt. i januari).

Övriga frågor

Angående att förbättra vattenkvaliteten. För åtgärder behövs resurser från regeringen via vattenmyndigheten. Vi borde inventera tänkbara åtgärder och skatta en kostnad för detta. En stor men viktig uppgift! Viktigt att vara tidigt ute! Life, Landsbygdsprogrammet mm. Finns – skall vattenrådet söka pengar för olika åtgärdsprojekt?

Mötet avslutas

Ulf tackar mötesdeltagarna och avslutar mötet

Anteckningar från eftermiddagen och information från Ist om fosfor- projektet

Idéer till projektplan (har skickats ut tidigare av länsstyrelsen)

Jordbruk: källor och transportvägar. Dålig upplösning i befintliga datamodeller. Viss info finns i karteringar som finns hos hushållningssällskapet m.fl. SLU har genomfört ett projekt i Dalarna (Faruk Djodjic). De har kollat på data som redan finns samt kompletterat med intervjuer för att finna riskområden. Man såg att variationen var mycket stor.

Ringa in områden som läcker mycket. Christer saknar info om ras i själva bäcken vilket leder till vallar vilket i sin tur ändrar vattnets flöde. Titta på källorna förutsättningslöst och se vad som sker i själva bäckfåran.

I Dalarna hittade man på detta sätt en enskild punktkälla. Jordartskartering är också intressant eftersom olika jordar innehåller olika mängder fosfor samt släpper fosfor på olika sätt. Erosionsbenägenhet finns med som en punkt i projektplanen som källberäkning. Utgår från att hänsyn även tas till flödesvariationer.

När det blir grumligt vatten i Munkedal brukar det vara ca. 1 dag. I juli i år varade det i flera dagar vilket tyder på att det rasat någonstans innan Kärnsjön (kom 80 – 100 mm per dygn). Rann som mest 67 m³ /dygn. Sjön steg 1 cm /tim. Mycket sediment har lagt sig på lekbottnar högt uppströms i Örekilsälven.

Från Ökna bro och neråt är det lätt att förstå att det eroderar vid öga flöden. Bohuslän har högst avrinning från mark, fullt jämförbar med Norrlandsälvarna.

Det är relativt låga förluster inom skogsmark och läckaget är relativt jämt även om det kan läcka mera från bördiga jordar. Skulle kunna jämföra vattenkemin mellan olika bäckar (finns data från Valboåns avrinningsområde).

Intressant att finna bäckar som ger representativa data och att slutsatserna kan skalas upp för vattendragen.

Hur ser man på förhållandet mellan bäck och sjöar i förhållande till skogsavrinningsområde? Kan vara lämpligt att välja områden som har så stor andel bäck som möjligt i förhållande till skogsmarksytan; då minimerar man andra påverkansfaktorer. Å andra sidan är det viktigt att det inte finns ens 1 % jordbruksmark inom avrinningsområdet.

Skogsmarks- eller skogsbrukspåverkan??

Behövs mera vattenkemiprovtagning för skogsbrukspåverkan. Det finns förmodligen mera detaljerad data från jordbruket med karteringar och fosforanalyser, men också genom att intervjua brukare och andra som vistas mycket i området. I Dalarna fick man mycket info på detta sätt. Bland annat kommer man åt trender och förändringar genom intervjuer.

Om det har byggts på sediment så har det rasat någonstans. På så vis bör man kunna se förlopp hur det har sett ut bakåt i tiden. Detta är dock en ganska kostsam studie.

Johan gjorde ett ex. jobb för några år sedan (inom tidigare våtmarksprojektet) då han intensivtätade under några månader (möjligen finns det mera data på Linköpings universitet).

På Ist finns nu en person anställd som uppdaterar databaser SRK- stationer. Data tyder på minskade fosforhalter, har skjunkit kanske 15% sedan 2005. (Torpstationen +??) Det innebär att värdena nu ligger ganska nära god status. Från ett snitt på 55- 60 (98?) ligger det nu (05?) på 45- 50. Man kan också se en svag minskning i inloppet till Kärnsjön. Intressant att stämna av mot flödet genom att ta fram transporterna av fosfor. Ena punkten ligger strax nedströms Torpfors (översta provtagningspunkten)

Om man tittar på PMK- punkten i mynningen (Kvistrum) så ser man dock ingen minskning, utan snarare en liten ökning.

Gå igenom och titta på den samlade transportbilden; källor och sänkor samt koppla detta till intervjuunderlaget.

Enskilda avlopp – finns dåligt underlag. I vissa fall bara schablon, i andra gamla enkäter (IVL). Ev. finns bättre data hos de olika kommunerna. Finns behov av att komplettera. Kolla även vilka data som lades in i Watshman-modellen i NOLIMP-projektet.

Andelen fosfatfosfor har ökat har ökat mycket mer sedan millennieskiftet (nu ca. 50 %, på 70-talet ca. 30 %). Tot P är högre ut från Ellenösjön än in dvs. sjön läcker.

Oavsett vem som praktiskt genomför projektet så är det vattenrådet som bör äga projektet. Det innebär att alla parter bidrar. Ytterligare provtagning samt paleolimnologisk studie bör genomföras, gärna som kombination av examensarbete och att upphandla tjänst hos universitet (Göteborg, SLU eller Umeå?). Finns viss expertis från Ist. att tillgå. Intervjuarbetet kan t.ex. med fördel genomföras som examensarbete.

Ytterligare underlag handlar om kompletteringar till det som redan finns på olika håll. Vi får hoppas att så mycket data som möjligt görs åtkomlig för vattenrådet.

Enskilda avlopp kan komma i steg två, men inledningsvis bör projektet koncentrera sig på de naturgivna förutsättningarna till fosforläckaget.

Lär ha varit mycket djurtätt i Dalsland på 1800- talet; på vilket sätt påverkar det markens fosforförråd?

I år finns 2-300 000 avsatta hos länsstyrelsen för att genomföra fosfor- projektet. Hur det ser ut nästa år vet man inte. Sara ska kolla om vattenrådet kan rekvirera summan för att sedan disponera medlen över längre tid. Det krävs att någon är projektansvarig och samordnar insatserna. Bäst är att hitta någon som redan jobbar med frågorna och som kan plocka in projekttimmar. Länsstyrelsen undersöker om någon där skulle kunna åta sig ett sådant uppdrag (dock inte troligt, då Ist ser det som principiellt viktigt att GVR äger frågan). Vattenrådet funderar vidare på om kan finnas någon lämplig person, med god lokalkännedom och kontakt med SLU och universitet, etc. Jan-Erik Svensson som idag jobbar på Medins skulle kanske kunna vara en sådan person, men kostar säkert 800:-/tim.

Skogsstyrelsen skulle kunna ta en sådan roll, isynnerhet då en del personer kommer att varslas vid årsskiftet. Där finns också en person som är kunnig på området.

En paleolimnologisk undersökning går sannolikt på ca. 100 000:-.

Det bör göras en budget för hur pengarna skall disponeras som bifogas äskandet till länsstyrelsen. Länsstyrelsen kompletterar underlaget, bl.a. med en uppskattning av tidsåtgång för olika undersökningar, vad som lämpar sig för examensarbeten etc. Lst undersöker också hur länge det kommer att finnas LOVA- pengar samt om länsstyrelsens pengar går att kombinera med LOVA eller medel från Landsbygdsprogrammet.

Lars-Åke författar sedan ett brev till länsstyrelsen med ansökan om utbetalning av projektmedlen och bifogar budgetförslag.

VR är tacksamt för att lst har tagit fram projektskissen!

Åtgärder

Att man inte vidtar åtgärder som att stensätta vissa partier för att motverka skred i lerjordarna, beror bl.a. på att det är geologiskt intressant med Örekilsälvens naturliga förändringar (meandrande). Dessutom är det oerhört kostsamt. Framförallt skall man hålla i minnet att vattnets energimängd är den samma dvs. man flyttar bara problemet, man löser det inte!

I Norge jobbar man mycket med fångdammar, vilket kan vara intressant för Bohuslän/Dalsland.

Våtmarker på rätt plats – ett regeringsuppdrag, som kan ge mycket vägledning om man vill anlägga våtmarker.

INFO- broschyr

Frågan om info- broschyr tas emot positivt av länsstyrelsen. Frågan har tagits upp vidare och kommer att aktualiseras igen. Det finns en hel del material framtagits redan och kan ompaketeras på ett lättfattligt och konsekvent sätt som kan användas i alla VR. Broschyren bör hållas väldigt konkret och vardagsnära så att alla förstår.

Den specifika delen kan innehålla karta samt kontaktuppgifter till Vattenrådet.

Remissvar

Länsstyrelsen info: det har hittills kommit in 52 remissvar. På webbankäten finns hittills registrerade 30 svar. Det är dock fortfarande en vecka kvar på remisstiden.

Internationella utblickar

I Tyskland har man skrivit in vattendirektivet i läroplanen för gymnasiet. I Frankrike har man satsat på en tecknad figur som informerar om webbenkäten. Åtgärdsprogrammet i Bulgarien skulle kosta en miljard Euro att genomföra. Sverige redovisade att 1% av vattenförekomsterna skulle nå god status till 2015. Övriga EU- länder låg mestadels inom spannet 17 – 51 %